

Vliegvlugge kuikens in een mozaïek van graslengtes

Simon en Tom Kortleve uit Oud-Alblas zijn niet zelfvoorzienend in ruwvoer. Toch is weidevogelbeheer onomstreden. Fanatiek weiden en diverse gebruiksvormen zorgen voor een mozaïek van graslengtes, dat kuikens de gelegenheid geeft vliegvlug te worden. De nesten spoort Kortleve deels op met een drone.

TEKST FLORUS PELLIKAAN

Een diepzwarte kraai meldt zich boven de groene weilanden van Oud-Alblas. Hoewel het voorjaar nog jong is, stijgen er direct enkele grutto's op om de aanval te openen. Het tafereel tovert een glimlach op het gezicht van melkveehouder Tom Kortleve (32). 'Hier kan ik zo van genieten. Door de grote dichtheid van weidevogels worden hier kraaien, reigers en ooievaars onherroepelijk verjaagd. En als je in juni in het land komt, dan word je zelf ook haast aangevallen.' De fanatieke populatie weidevogels is het resultaat van al meer dan twintig jaar actief weidevogelbeheer van Tom en zijn vader Simon Kortleve (55). Vanuit het hele land verzamelen zich dikwijls grote groepen vogelaars op het fietspad aan de achterkant van de huiskavel. Ze zien er naast kieviten, grutto's en tureluurs ook slobenden, kemphanen, groenpootruiters en andere steltlopers. Afgelopen jaar werden er op de 38 hectare bijna 100 weidevogelnesten geteld. De Alblasserwaardse melkveehouders hebben bijvoorbeeld al zo'n twee decennia ervaring met het onder water zetten

van een stuk weiland, het zogenaamde plas-dras. 'We hadden destijds ruim land en wat minder vee. Het plas-drasperceel van twee hectare is echt het foerageergebied, ofwel het eetgebied, voor de weidevogels. Als ze na de winter terugkomen uit Afrika, sterken ze hier aan voordat ze zich verspreiden en gaan broeden. Na het broeden komen ze hier met de pullen, ofwel de kuikens, weer bij het perceel terug. Soms zitten er wel 400 grutto's.'

Nooit tien hectare gelijk maaien

Dat plas-draspercelen op dit moment door aantrekkelijke subsidieregelingen op diverse plekken worden aangelegd, kan dan ook zeker op goedkeuring rekenen van de ervaren weidevogelbeschermers. 'Als je echt veel weidevogels wilt hebben, is een stuk plas-dras wel essentieel. Maar wanneer een veehouder met een plas-drasperceel 40 hectare eromheen in één keer plat maait, vraag ik me af wat zijn doel is. Het allerbeste voor weidevogelbescherming is een mozaïek

van diverse graslengtes, beheermethodes en vegetatie', aldus Tom. 'Er moet altijd ruimte zijn waar de kuikens beschutting kunnen vinden. Wij maaien nooit tien hectare in één keer en hebben heel veel groeitrappen.'

Vader en zoon Kortleve kiezen daarom heel bewust voor diverse beheersvormen (zie het kaartje op pagina 17). De percelen met kruidenrijk grasland krijgen alleen vaste stalmest en geen kunst- of drijfmest. Tot 15 juni wordt er niet gemaaid of geweid. Percelen met de beheersvorm 'extensief' mogen tot 15 juni beweid worden door maximaal 1,5 gve per hectare. Kortleve vult dat in door op ieder perceel enkele pinken te weiden, maar die houden het gras niet kort. Na 15 juni mogen deze percelen gewoon worden gemaaid en bemest. Twee van de percelen 'extensief' hebben ook sinds kort greppelplas-dras met een pomp op zonne-energie, maar dat staat nog niet op het kaartje aangegeven.

3000 kleine pakjes hooi

Van de huidige 40 hectare grondgebruik is er voor circa 18 hectare één van de hierboven beschreven speciale gebruiksvormen afgesproken. Op de overige percelen doen de melkveehouders aan legselbeheer, waarbij ze per gevonden nest een vergoeding krijgen. Vanaf 15 juni maaien de melkveehouders de 18 hectare speciale gebruiksvormen en maken ze er hooi van. 'Vorig jaar hadden we ruim 3000 kleine pakjes hooi. In de zomer voeren we geen kuilgras en krijgen de koeien tijdens het melken onbeperkt hooi. Ook het jongvee heeft standaard de beschikking over hooi', vertelt Tom. De melkveehouders geven eerlijk aan dat het weer sterk

Oud-Alblas

BEDRIJFSPROFIEL

namen	Simon en Tom Kortleve
plaats	Oud-Alblas
aantal melk- en kalfkoeien	75
aantal stuks jongvee	30
grondgebruik	40 ha
rollend jaargemiddelde	8912 4,09 3,56

bepalend is in hoeveel ruwvoer en van welke kwaliteit er van de beheerpercelen kan worden gehaald. 'Vorig jaar hadden we 25 juni alle hooi binnen en hebben we nog een paar prima vervolgsnedes van de percelen gehaald. Maar als het hooi een keer tot eind augustus blijft staan, dan wordt het wel heel lastig', geeft Tom aan.

Wie denkt dat de Alblasserwaardse melkveehouders er een extensieve bedrijfsvoering op nahouden, vergist zich. 'Afgelopen jaar kregen we de vraag of we ook de twee reguliere percelen binnen het blok met speciale gebruiksvormen wilden omzetten, maar die kunnen we echt niet missen. Dan hebben we veel te weinig voer', geeft Simon aan. Vorig jaar kochten de melkveehouders zo'n 170 ton snijmais en 100 ton bierborstel aan. Op de vraag waarom de ondernemers, ondanks dat ze niet zelfvoorzienend in ruwvoer zijn, toch voor weidevogelbeheer kiezen, antwoordt Tom: 'Het is voor ons een hobby en neventak tegelijk. We halen allebei veel

Intensief stripweiden is een belangrijke managementkeuze in combinatie met het weidevogelbeheer

De weidevogeldrone met warmtecamera helpt om de nesten op te sporen

Op de rode stippen heeft de drone een warme plek en dus mogelijk een nest gedetecteerd

arbeidsvreugde uit het werken tussen de weidevogels. We beleven gewoon meer plezier aan een hectare plas-dras dan aan een hectare mais.' Vorig jaar ontvingen vader en zoon bij elkaar 25.000 euro aan vergoedingen voor agrarisch natuurbeheer. 'Maar daar staan natuurlijk ook verliezen tegenover', plaatst Tom het direct in perspectief.

Fanatiek stripweiden

Een belangrijk aspect binnen het bedrijf dat hand in hand met het weidevogelbeheer gaat, is fanatiek weiden. 'Vorig jaar zijn de koeien in totaal 230 dagen buiten geweest. Dit voorjaar was het lang nat, maar een week nadat de koeien naar buiten zijn gegaan, zaten we alweer op twintig uur weidegang per dag. Ook uit weidegang halen we veel plezier. We tellen echt af tot de koeien weer naar buiten kunnen. Daarnaast is het goed voor het vee en zijn de kosten laag.' De melkveehouders kiezen ervoor om de koeien het jaar rond te laten stripgrazen tussen twee draden in. Volgens Tom zorgt dit voor een betere hergroei, is er beter te sturen op grasopname en is het gezond voor de koeien om de hele snede in één keer af te vreten in plaats van graspuntjes te grazen. 'Het grote voordeel is dat wij ruim in de arbeid zitten en dus tijd hebben om dagelijks, genietend van de weidevogels, draden te verzetten. Wanneer de koeien op een lang en breed perceel grazen, maken we zelfs een looppad van drie meter breed terug naar de uitgang van het perceel. Hierdoor kan hergroei op de rest van het perceel alvast be-

Een pomp op zonne-energie houdt het plas-drasperceel vochtig

ginnen zonder dat het gras opnieuw wordt afgevreten.’ De melkveehouders zijn wat grazen betreft streng voor de koeien. Ze worden verplicht veel gras op te nemen en weten dat ze niet bij de eerste de beste bui naar binnen mogen. ‘Hierdoor hou je rust in het koppel en is de opname ook te voorspellen. Ze weten dat op een hoop voor de draad staan geen zin heeft’, vertelt Tom.

Nesten zoeken met drone

Door de intensieve manier van beweiden en graslandmanagement op de percelen zonder beheerovereenkomst, lukt het vader en zoon om de koeien gemiddeld 9000 kilo melk te laten produceren met 3,56 procent eiwit. ‘We zijn te fanatiek gericht op melkproductie voor een extensieve of biologische bedrijfsvoering. Daarnaast vinden we het mooi om te laten zien dat je deze weidevogelresultaten kunt behalen op een intensief bedrijf.’

Tom is ook één van de vier piloten van de weidevogeldrone die natuur- en landschapbeheersvereniging Den Hâneker vorig jaar aanschafte. De drone is voorzien van een warmtebeeldcamera om snel en zorgvuldig weidevogelnesten op te zoeken. ‘Ik heb vanmorgen nog gevlogen en drie nesten van grutto’s en één van een Kievit gevonden’, vertelt Tom. ‘Het systeem werkt goed, maar is ook nog volop in ontwikkeling. Op termijn is het de bedoeling dat we hiermee dertig hectare per uur kunnen scannen op nesten. De betreffende veehouder kan later met behulp van de gps-coördinaten op zijn telefoon de markeringen nalopen om de nesten te beschermen. Nu lopen we als vlieger nog direct naar de markering van een warmteplek toe om die te checken.’ Het doel van de investering in de weidevogeldrone is ook om op termijn nesten van vooral kleine weidevogels te vinden die lastig met het blote oog zijn op te sporen.

De ontdekte weidevogelnesten worden op de percelen die wel intensief worden bewerkt ruim afgezet voor het weiden of maaien. Dat de maatregelen zin hebben, daarvan zijn vader en zoon Kortleve overtuigd. ‘We krijgen hier gegarandeerd vliegvlugge jongen. We zien ze tot net voor ze gaan vliegen en dan hebben ze de kritieke periode al gehad. Door de enorme dichtheid van weidevogels hebben roofvogels hier geen kans, die worden onherroepelijk verjaagd. Vorig jaar is er wel voor het eerst een vos gezien op de polder. Het is spannend wat dat gaat betekenen.’

De weidevogelpopulatie bij Kortleve concentreert zich vooral op de achterste percelen en dan ook nog eens aan de linkerkant van de huiskavel. ‘Direct achter de boerderij staan hoogspanningsmasten en aan de rechterkant is een eendenkooi met bomen. Weidevogels willen echt van zich af kunnen kijken’, weet Tom uit ervaring.

Vergoeding uit de markt

Bedrijfsopvolger Tom, die voorafgaand aan de has een mbo-opleiding bos en natuurbeheer heeft gevolgd, werkt op dit moment nog drie dagen buiten de deur als vrachtwagenchauffeur bij de gemeente Sliedrecht. Het bedrijf proberen vader en zoon langzaam wat uit te breiden door, net als de afgelopen twee jaren, grond te kopen. Onlangs schakelden ze samen met alle andere leveranciers van zuivelfabriek De Graafstroom over naar het produceren van VLOG-melk. ‘We voerden in de zomer al weinig eiwit en denken in de winter nog wel wat meer eiwit uit het eigen gras te kunnen halen. Hierdoor moet het lukken om wat over te houden aan de cent extra voor VLOG-melk’, stelt Tom. De koeien krijgen jaarrond negen kilo mais-bierbostelmengsel, in de zomer

Beheerpakketten 2018

- kruidenrijk grasland 1 april - 15 juni
- plas-dras 15 februari -15 juni
- extensief 1 april - 15 juni, 1 tot 1,5 GVE
- nestbescherming op grasland
- extensief 1 april - 15 juni, 1 tot 3 GVE

Kaartje van de in gebruik zijnde percelen met daarop aangegeven de diverse beheerpakketten

aangevuld met hooi, in de winter met kuilgras. Ook geplette gerst maakt deel uit van het rantsoen.

De vergoeding voor het weidevogelbeheer compenseert op dit moment de extra arbeid en verliezen, maar Kortleve is voorzichtig. ‘Beleid van de overheid kan zo veranderen.

Graag zouden we meer van onze inspanningen gecompenseerd zien vanuit de markt. We voldoen aan veel mogelijke eisen rond biodiversiteit en duurzaamheid. Het zal mooi zijn als daar een paar cent melkgeld tegenover staat.’

Tom maakt zich ook enigszins zorgen over het advies van de Commissie Grondgebondenheid. ‘Meer eiwit van eigen land bereik je niet met extensieve beheerpakketten voor weidevogels. Wat mij betreft is er daarom onvoldoende rekening gehouden met natuurbeheer door melkveehouders. Zeker voor weidevogels is dit beheer wel heel waardevol.’

Voor collega’s die weidevogelbeheer overwegen, heeft Tom Kortleve desgevraagd wel wat adviezen. ‘Doe het niet voor het geld, maar alleen als je echt wat met weidevogels hebt. In combinatie met burens een groter gebied creëren werkt ook goed. Liefst met verschillende beheersvormen en vegetatie’, vertelt Tom. ‘En probeer het vol te houden. Weidevogels komen bij goede omstandigheden weer terug.’

Extra foto's online

Meer beelden van het weidevogelbeheer van familie Kortleve zijn te vinden op de website van Veeteelt.

Fotoserie op veeteelt.nl